

Barnkonventionen blir lag. Varför? Det är ju bara barn...

Barntandvårdsdagar
2019

Tankar o upplägg

- Vem är jag och varför pratar jag om detta
- Varför blir konventionen lag
- Vad handlar konventionen om
- Varför ska jag som arbetar med barntandvård bry mig om konventionen
- Vad blir skillnaden med en lag
- Förväntningar o farhågor
- Hur kan jag som finna i tandvården använda den nya lagen för att utveckla verksamheten

08:30-09:30 Barnkonventionen blir lag. Varför? Det är ju bara barn... Gunilla Klingberg, professor, Malmö

Vem är jag?

- Tandläkare 1985, pedodontist 1995
- Professor i pedodonti 2013
Odontologiska fakulteten Malmö
- Dekan 2017
- Forskning:
 - Tandvårdsrädsla, beteendevetenskap, smärta
 - Epidemiologi
 - Funktionsnedsättning
 - Utsatta barn
 - Kvalitativ metod
 - Utvärdering av behandling

Barn som far illa

- Fysiskt våld
- Psykiskt våld
- Sexuella övergrepp
- Kränkningar
- Fysisk försummelse
 - Dental försummelse
- Psykisk försummelse

FN:s konvention om barnets rättigheter

Antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989
Ratificerad av svenska regeringen 1990 utan reservationer
Inkorporerades i norsk rätt och gjordes till lag 2003
Ett tredje tilläggsprotokoll 2011

Har konventionen någon betydelse?

Tredje tilläggsprotokollet från 2011

Barn att lämna in individuella klagomål till FN:s barnrättskommitté om deras rättigheter enligt barnkonventionen kränks.

23/9: Greta Thunberg och 15 andra barn lämnar in ett officiellt klagomål till FN:s barnrättskommitté mot att världens regeringar gör för lite för att komma tillrätta med klimatförändringarna. Särskilt fem länder pekas ut: Tyskland, Frankrike, Argentina, Brasilien och Turkiet.

823 988 gilla-markeringar
gretathunberg Yesterday at 11:30 i and Chiara Sicchi, Catarina Lorenzo, Lütken Kälbus, Iris Duquesne, Carl Smith, Raina Ivanova, Carlos Manuel, Richima Pandey, David Ackley III, Deborah Adegille, Alexandria Villeshof, Ayakha Melithafa, Eten-Anne, Raslen Jibelli and Ranton Anjan filed a legal complaint against 5 nations over the climate crisis through the UN Convention on the Rights of the Child. These 5 nations are the largest emitters that have ratified the convention. (China, USA, Saudi Arabia, Russia etc have not.)

Varför behov av en ny lag?

- Trots ratificering **brister i lagstiftning och praxis**
- När lag → barns behov och status tas på **större allvar**
- **Lag täcker alla barn**

Barnets bästa

- Finns idag inskrivet i flera svenska lagar ex utlänningslagen, socialtjänstlagen, lagen om vård av unga...
- Men hur används detta?
- Ex familjeåterförening, migrationsärenden, placeringar i samhällsvård mm
- Nu är det svensk lag som gäller vid en konflikt mellan svensk lag och barnkonventionen; t ex utlänningslagen väger idag starkare än barnkonventionen

Problem i vården

- Barns behov och rättigheter beaktas inte
- Uppmärksammar och anmäler inte barn som far illa i den utsträckning som man kan förvänta,
- Barn bemöts inte med respekt
- Barns integritet kränks
- Lyssnar inte i tillräcklig utsträckning till vad barn vill i behandlingssituationen

FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige (2015); Sverige behöver förbättra sig:

- Att barnkonventionen blir svensk lag.
- Att Barnombudsmannen får mandat att utreda individuella klagomål från barn.
- Att alla barn i Sverige skyddas mot diskriminering.
- Att utreda barnets bästa i asylärenden och socialtjänstutredningar.
- Att förbjuda isolering av barn på institution.
- Att se till så att anmälningsplikten fungerar när barn far illa.

Sverige behöver förbättra sig:

- Att stärka skyddet för barn mot sexuell exploatering.
- Att undersöka orsakerna till barnfattigdom.
- Att ändra utlänningslagen så att barn hörs i asylprocessen.
- Att garantera att inget barn i samhällsvård utvisas tillsammans med föräldrar som barnet behöver skyddas från.
- Att införa obligatoriska barnkonsekvensanalyser i alla beslut och processer som rör barn, till exempel i samband med lagstiftning, budgetfrågor och internationellt bistånd.
- Att ratificera tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om individuell klagorätt.

Tandvårdslagen (3 §)

- När tandvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas
- Bestämmelser om skyldighet att **anmäla till socialnämnden** att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). *Lag (2014:823).*
- När patienten är ett barn ska **barnets inställning** till den aktuella åtgärden så långt som möjligt **klarläggas**. Barnets inställning ska **tillmätas betydelse** i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. *Lag (2014:823).*
- När patienten är ett barn ska även patientens **vårdnadshavare få information** enligt första stycket. Informationen får inte lämnas om bestämmelser om **sekretess eller tystnadsplikt hindrar** detta. *Lag (2014:823).*

Barnkonventionens väg mot svensk lag

"I juni 2018 röstade en majoritet i riksdagen för regeringens förslag att göra FN:s konvention om barnets rättigheter till **svensk lag**. Beslutet innebär ett **förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn**. En inkorporering av barnkonventionen bidrar till **att synliggöra barnets rättigheter**. Det är ett sätt att skapa en grund för **ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet**. Lagen föreslås träda i kraft den **1 januari 2020**."

Regeringskansliets hemsida

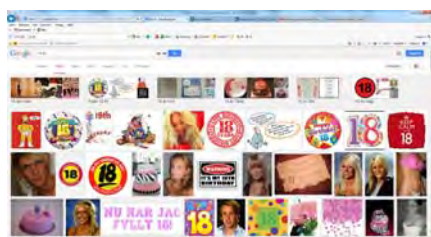
Barnkonventionsutredning

- Kartläggning av hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen (Dir. 2018:20)
- Redovisa uppdraget 15 november 2019
- Inkorporering och transformering
- Inkorporering = barnkonventionen får ställning som lag i Sverige.
- Transformering = tydliggöra vad rättigheterna innebär i svensk kontext, för att få genomslag inom olika rättsområden (**Art 3.1 samt 12**)
- 13 september 2019 – förlängt uppdrag till 15 november 2020, begäran från utredaren; tilläggsdirektiv (Dir. 2019:57)

FN:s barnkonvention

- Barn – under 18 år!

FN:s barnkonvention – 4 huvudprinciper

- alla barn har lika rättigheter, förbud mot diskriminering (art 2)
- principen om barnets bästa (art 3)
- rätt till liv och utveckling (fysisk hälsa, andlig, moralisk, psykisk och sociala utvecklingen) (art 6)
- rätt att uttryck sin åsikt och att få den respekterad (hänsyn ålder, mognad) (art 12)

Art. 2 Icke-diskriminering

1. Konventionsstaterna ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess förälders eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt.

2. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet **skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning** på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

Art 3. Barnets bästa

1. Vid **alla åtgärder** som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara **barnets bästa**.

Art. 3 Barnets bästa

2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har juridiskt ansvar för barnet, och ska för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder.

Art. 3 Barnets bästa

3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för omvårdnad eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, **personalens antal och lämplighet samt behörig tillsyn**.

Art. 6 Rätt till liv och överlevnad

1. Konventionsstaterna erkänner varje barns inneboende rätt till livet.
2. Konventionsstaterna ska till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling

Art. 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd

1. Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Art 12. Äsiktsfrihet och rätten till att bli hörd

2. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurreglerna.

Vad ska vi då göra?

Implementeringsnycklar

Styrning	Kommentar
Det finns ett beslut som är fört på högsta nivå om att utvärdera barnrättsarbetet	
Ja	Nej
Det finns ett beslut om styrning/utvärdering av barnrättsarbetet till alla verksamheter	
Ja	Nej
Beslutet tydligt tydligt uttrycker en styrning	
Ja	Nej
Barnrättsarbetet har förankring i kommunens och övriga utövande verksamheter	
Ja	Nej
Kunskap och utbildning om barns rättigheter erbjuds regelbundet till alla verksamheter	
Ja	Nej

Ledning	Kommentar
Utövar och medarbetare i hela organisationen har tillräcklig kunskap om barnrättsarbetet	
Ja	Nej
Förankring för att barns rättigheter respekteras och genomförs på alla nivåer i organisationen	
Ja	Nej
Systematiskt i varje verksamhet utvärderas barnrättsarbetet	
Ja	Nej
Det finns tydliga ansvar för barnrättsarbetet i alla verksamheter	
Ja	Nej

Kunskapsutvärdering	Kommentar
Systematiskt i varje verksamhet utvärderas barnrättsarbetet	
Ja	Nej
Det utvärderas utvärderas utvärderas utvärderas	
Ja	Nej
Barnrättsarbetet utvärderas utvärderas utvärderas	
Ja	Nej
Praktiskt utvärderas utvärderas utvärderas	
Ja	Nej
Resultat utvärderas utvärderas utvärderas	
Ja	Nej

Implementering	Kommentar
Det finns en utvärderad planerad funktion som är fört på högsta nivå	
Ja	Nej
Det finns en utvärderad planerad funktion som är fört på högsta nivå	
Ja	Nej
Det finns utvärderad planerad funktion som är fört på högsta nivå	
Ja	Nej

Första sidan av rapporten om barnrättsarbetet 2018, Lena Fager Skövde

Tillämpningsnycklar för att följa upp barnrättsarbetet i verksamheter

Arbetet med barnets rättigheter efterföljas olika sätt att mäta om arbetet är framgångsrikt eller inte. Här presenteras ett antal tillämpningsnycklar som kan bidra till att ge en bild av hur långt olika verksamheter kommer i tillämpningen av rättigheterna.

SKL har lagt fram ett antal tillämpningsnycklar för den som vill se till att den egna verksamheten arbetar med barnrättigheter. Nycklarna ger inte en fullständig bild av tillämpningen utan de visar några exempel från vissa verksamheter. Läs gärna ut hur det kan se ut på en annan plats för en.

- Föräldre och skola
- Socialtjänst
- Kultur och fritid
- Sambandsledning och trafik
- Måltid och hälsokostnad
- Hälsa- och sjukvård samt tandvård
- Räddningstjänst
- Personalsledning och HR-funktioner

Hälsa- och sjukvård samt tandvård

- Barn som möter medarbetare inom hälso- och sjukvården och tandvården bemöts med respekt.
- Barnets integritet beaktas (artikel 16).
- Barn informeras om behandling utifrån barnets egna förutsättningar sätt (artikel 17).
- Barnets rättigheter problematiseras i förhållande till vårdnadshavarnas rättigheter och skyldigheter (artikel 3.1).

Hälso- och sjukvård samt tandvård

- Barnet informeras om vad som står i journaler (artikel 16).
- Barnet informeras om vem som har tillgång till innehållet i journalen (artikel 16).
- Det finns tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa (artikel 19).
- Dessa strukturer och anvisningar är kända av samtliga medarbetare.

Framgångsfaktorer för barnrättsarbetet

1. Ta reda på om det finns ett beslut i fullmäktige (styrelse) om att arbeta i enlighet med konventionen
2. Ta in skrivningar om rättigheterna i alla styrande dokument
3. Verka för att det ska finnas ett krav på återrapportering till den politiska risån
4. Kartlägg kunskapsnivån
5. Besluta om en samordningsfunktion
6. Tillsätt en arbetsgrupp som är knuten till samordningsfunktionen
7. Förankra arbetet i hela organisationen
8. Genomför aktiviteter på olika nivåer
9. Be om handledning och stöd om det behövs

Svar

- Blått = fattat beslut i fullmäktige eller styrelse om att arbeta enligt konventionen.
- Rött = inte fattat beslut i fullmäktige eller styrelse om att arbeta enligt konventionen.
- Lime = vet ej om beslut är fattat.
- Vitt = ej svarat på enkäten.

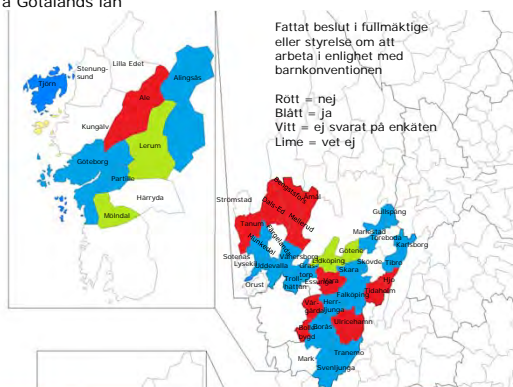
Landsting och regioner

Fattat beslut i fullmäktige eller styrelse om att arbeta i enlighet med barnkonventionen

Blått = ja

12 Västra Götalands län

Kritik mot lagen

- Lagrådet har avstyrkt
- JO kritisk
- Konventionens artiklar är för tydliga för att vara bra lag
- Inte utformade så att de passar att direkt praktisera i enskilda fall
- Inte haft något särskilt genomslag i Norge
- Riskerar att bli både oförutsägbart och rättsosäkert
- Centerpartiet, Moderaterna och Sverigedemokraterna röstade mot

Ska man arbeta med barn ska man också ha kunskap om barn

- Lagen stärker barnets ställning
- Tydliggör att vi har ett stort ansvar att alltid utgå från principen om barnets bästa i allt som på något vis påverkar barn
- Barn ska få göra sin röst hörd och bli lyssnade till,
- De får inte diskrimineras,
- De har rätt till bästa möjliga hälsa
- Vi kommer att behöva säkerställa att vi i alla beslut beaktar barns behov och vilja,
- Göra barnkonsekvensanalyser när vi gör förändringar i verksamheter som möter barn.
- Hitta system som underlättar för barn att lämna synpunkter på tandvården.
- Förväntas att tandvården säkerställer att personal har kännedom om konventionen och också kunskap om barn ex olika aspekter på barns liv o vardag, hur man kommunicerar m barn, om barns utveckling, barns hälsa mm. .

MALMÖ UNIVERSITET

I tandvården

- Barn ska ha samma rätt till god vård och gott omhändertagande som alla andra patienter
- Tandvården ska ha kunskap om barn och utgå från barnets behov
- Bättre på att känna igen tecken på att ett barn far illa, våga göra orosanmälan
- Lära känna det barn man möter på kliniken, att lyssna till barnet o göra det delaktigt.
- **Ha koll på konventionen, den gäller för alla barn under 18 års ålder. De viktigaste artiklarna är nr 2, nr 3, nr 6 och nr 12 - de ska alla känna till!**

MALMÖ UNIVERSITET

REGLER OM BARNS RÄTTIGHETER

BARNKONVENTIONEN

UNICEF är FN:s barnskyddsansvariga. Här finns FN:s barnkonventioner och tillhörande texter som förklarar vad de betyder och hur de ska tillämpas.

1. Barn har rätt till livet och att överleva och växa upp i ett tryggt och hälsosamt miljö.
2. Barn har rätt till den bästa möjliga hälsan och vård.
3. Barn har rätt till utbildning och rekreation.
4. Barn har rätt till sin egen kultur, religion och språk.
5. Barn har rätt till sin egen identitet och familj.
6. Barn har rätt till sin egen åsikt och att bli lyssnade till.
7. Barn har rätt till ett gott omhändertagande och skydd.
8. Barn har rätt till ett tryggt och hälsosamt miljö.
9. Barn har rätt till utbildning och rekreation.
10. Barn har rätt till sin egen kultur, religion och språk.
11. Barn har rätt till sin egen identitet och familj.
12. Barn har rätt till sin egen åsikt och att bli lyssnade till.
13. Barn har rätt till ett gott omhändertagande och skydd.
14. Barn har rätt till ett tryggt och hälsosamt miljö.
15. Barn har rätt till utbildning och rekreation.
16. Barn har rätt till sin egen kultur, religion och språk.
17. Barn har rätt till sin egen identitet och familj.
18. Barn har rätt till sin egen åsikt och att bli lyssnade till.
19. Barn har rätt till ett gott omhändertagande och skydd.
20. Barn har rätt till ett tryggt och hälsosamt miljö.
21. Barn har rätt till utbildning och rekreation.
22. Barn har rätt till sin egen kultur, religion och språk.
23. Barn har rätt till sin egen identitet och familj.
24. Barn har rätt till sin egen åsikt och att bli lyssnade till.
25. Barn har rätt till ett gott omhändertagande och skydd.
26. Barn har rätt till ett tryggt och hälsosamt miljö.
27. Barn har rätt till utbildning och rekreation.
28. Barn har rätt till sin egen kultur, religion och språk.
29. Barn har rätt till sin egen identitet och familj.
30. Barn har rätt till sin egen åsikt och att bli lyssnade till.
31. Barn har rätt till ett gott omhändertagande och skydd.
32. Barn har rätt till ett tryggt och hälsosamt miljö.
33. Barn har rätt till utbildning och rekreation.
34. Barn har rätt till sin egen kultur, religion och språk.
35. Barn har rätt till sin egen identitet och familj.
36. Barn har rätt till sin egen åsikt och att bli lyssnade till.
37. Barn har rätt till ett gott omhändertagande och skydd.
38. Barn har rätt till ett tryggt och hälsosamt miljö.
39. Barn har rätt till utbildning och rekreation.
40. Barn har rätt till sin egen kultur, religion och språk.
41. Barn har rätt till sin egen identitet och familj.
42. Barn har rätt till sin egen åsikt och att bli lyssnade till.
43. Barn har rätt till ett gott omhändertagande och skydd.
44. Barn har rätt till ett tryggt och hälsosamt miljö.
45. Barn har rätt till utbildning och rekreation.
46. Barn har rätt till sin egen kultur, religion och språk.
47. Barn har rätt till sin egen identitet och familj.
48. Barn har rätt till sin egen åsikt och att bli lyssnade till.
49. Barn har rätt till ett gott omhändertagande och skydd.
50. Barn har rätt till ett tryggt och hälsosamt miljö.

Vi behöver "barnsäkra" tandvården

- Tandvården behöver förbereda sig inför lagens ikraftträdande
- Första steget är att skaffa sig kunskap om barnkonventionen

MALMÖ UNIVERSITET

